

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.02.2006, sp. zn. 28 Cdo 311/2006, ECLI:CZ:NS:2006:28.CDO.311.2006.1

Číslo: 28/2007

Právní věta: Zástavní právo k movitým věcem podle § 672 obč. zák. nevzniká k zajištění nájemného ze smlouvy o podnájmu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.02.2006

Spisová značka: 28 Cdo 311/2006

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zástavní právo

Předpisy: § 666 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 672 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 672 odst. 2 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Ostravě jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 24. 3. 2005 zamítl žádost navrhovatele o provedení soupisu movitých věcí odpůrce, nacházejících se ve vymezených prostorách objektu na ulici O. v O. Současně rozhodl, že oprávněnému se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává. Dospěl k závěru, že žádost o provedení soupisu movitých věcí soudním vykonavatelem podle ustanovení § 672 obč. zák. není důvodná.

Z textu tohoto ustanovení totiž vyplývá, že právo požádat o provedení soupisu movitých věcí k zajištění nájemného má pouze vlastník nemovitosti jako pronajímatel, a nikoliv subjekt, který sám je nájemcem předmětných nemovitostí a objekt přenechal k užívání dalšímu subjektu na základě smlouvy o podnájmu. Uzavřel, že ve smyslu ustanovení § 672 obč. zák. zadržovací právo k věcem náleží výlučně pronajímateli nemovitosti, a nikoliv dalším osobám. Podle soudu prvního stupně aktivní legitimace k podání žádosti o soupis movitých věcí soudním vykonavatelem je dána pouze na straně pronajímatele nemovitosti.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 23. 6. 2005 usnesení soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil. Vzal za prokázáno, že žalobou podanou dne 11. 5. 2005 se žalobce domáhal vůči žalovanému jako podnájemci, který je v prodlení s placením nájemného a žalobci dluží ke dni podání návrhu 137 173 Kč, soupisu movitých věcí dlužníka ve smyslu ustanovení § 672 odst. 2, věty druhé, obč. zák.

Zaujal názor, že postup podle ustanovení § 672 odst. 2 obč. zák. je postupem zcela neformálním, v němž se o návrhu na provedení soupisu movitých věcí nevydává žádné rozhodnutí, a to ani v případě, pokud neshledá návrh důvodný. Podle odvolacího soudu o žádosti žalobce na provedení soupisu movitých věcí podle ustanovení § 672 odst. 2 obč. zák. nemělo být vydáno žádné rozhodnutí, proto je odvolání proti takovému rozhodnutí (přestože v konkrétním případě soud prvního stupně rozhodnutí vydal) vyloučeno. Vyslovil závěr, že nedostatek funkční příslušnosti je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení. Věc posoudil ve smyslu ustanovení § 103 a 104 odst. 1 o. s. ř. s tím, že řízení je nutno pro nedostatek funkční příslušnosti zastavit.

Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu podal žalobce dne 5. 10. 2005 dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť rozhodnutí ve věci samé má po právní stránce zásadní právní význam. Tvrdil existenci dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Dovolatel odkazoval z hlediska uplatněných dovolacích důvodů na tvrzení, která již uplatnil v odvolání a s nimiž se odvolací soud podle dovolatele nevypořádal. K tomu dovolací soud dodává, že je povinností dovolatele specifikovat řádně a náležitě důvody, kterými dovolatel odůvodňuje své dovolání.

Nesplnění tohoto požadavku je na pováženou, neboť podle okolností případu by mohlo vést k odmítnutí dovolání. V této věci však dovolací soud použil ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř., jež je jistě aplikovatelné i na řízení dovolací (§ 243c odst. 1 o. s. ř.). Z porovnání obsahu odvolání, odůvodnění rozsudku odvolacího soudu a akcentu kladeného v závěru dovolání na otázky, které dovolatel považoval za otázku zásadního právního významu, totiž dospěl k závěru, že lze z takto neúplně formulovaného dovolání existenci dovolacích důvodů výkladem dovodit.

Podle dovolatele předně otázka řešená odvolacím soudem má po právní stránce zásadní význam s ohledem na skutečnost, že předmětná problematika dosud nebyla v judikatuře dovolacího soudu řešena. Nesouhlasil s názorem odvolacího soudu, že postup soudu podle ustanovení § 672 odst. 2 obč. zák. je postupem neformálním, v němž se o návrhu na provedení soupisu movitých věcí nevydává žádné rozhodnutí. Dovolatel tvrdil, že:

1. právo pronajímatele na provedení soupisu movitých věcí soudním vykonavatelem přísluší rovněž nájemci při vztahu ze smlouvy o podnájmu. Řádné užívání předmětu podnájmu podnajímcem odpovídá vztahu mezi pronajímatelem a nájemcem. Nepřímým důsledkem přiznání uvedeného práva i nájemci se docílí vyšší stupeň ochrany samotného nájemce.
2. Podnájemní smlouva se řídí především smlouvou o podnájmu, subsidiárně pak ustanoveními občanského zákoníku o nájmu. Per analogiam je proto namístě přiznat právo na provedení soupisu i nájemci ve vztahu k věcem podnájemce.
3. Posuzování věci odvolacím soudem hodnotil dovolatel jako formalistické, ve svých důsledcích jde o odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*) a obsahově tak znamená zásah do základních práv podle čl. 36 odst. 1 a potencionálně také čl. 11 Listiny základních práv a svobod.

Dovolatel proto navrhl zrušení usnesení soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1 o. s. ř., § 241 odst. 1 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání v této věci vyplývá z ustanovení § 239 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a řízení zastaveno. Přezkoumal proto dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. může spočívat buď v tom, že soud posoudí projednávanou věc podle nesprávného právního předpisu, nebo si použitý právní předpis nesprávně vyloží (viz k tomu z rozhodnutí uveřejněného pod č. 3/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, text na str. 13/45).

Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na závěru, podle něhož o žádosti žalobce na provedení soupisu movitých věcí podle ustanovení § 672 odst. 2 obč. zák. se nevydává žádné rozhodnutí. Pro nedostatek funkční příslušnosti postupoval pak odvolací soud podle ustanovení § 103 a 104 odst. 1 o. s. ř. a (podle odvolacího soudu nadbytečné) usnesení soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil.

Dovolací soud nemohl ponechat stranou okolnost patrnou ze spisu, podle níž důvody odmítnutí soudu provést soupis podle návrhu navrhovatele v této věci tkvěly (podle odůvodnění usnesení soudu prvního stupně) ve výkladu ustanovení § 672 obč. zák. vztahujícího se k slovnímu výkladu tohoto ustanovení. Dovolací soud v této souvislosti shodně dospívá k závěru, že podmínky vzniku zástavního práva jako práva k věci cizí je třeba vykládat restriktivně. Podle ustanovení § 156 odst. 1 obč. zák. totiž zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy (§ 552 obč. zák.) nebo rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví. Za podmínek stanovených zákonem může zástavní právo vzniknout na základě rozhodnutí soudu nebo správního orgánu. Zástavní právo může vzniknout také ze zákona. Už z uvedené dikce zákona je patrné, že možnost vzniku zástavního práva ze zákona je řazena zřejmě jako poslední možná varianta. Je proto namístě postupovat v první řadě cestou gramatického výkladu, a to spíše restriktivního.

Ustanovení § 672 odst. 1 obč. zák., stejně jako ustanovení odstavce druhého téhož zákonného ustanovení používá v tomto směru jednoznačné pojmy účastníků nájemního vztahu, totiž pronajímatel a nájemce. Z tohoto znění nelze žádným způsobem dovodit rozšíření této formy zajištění pohledávky pronajímatele z titulu nájemného na osobu nájemce, který byl oprávněn dát pronajatou věc do podnájmu ve smyslu § 666 odst. 1 obč. zák. Naopak konstrukce právních vztahů mezi pronajímatelem a nájemcem z titulu nájemní smlouvy a mezi nájemcem a podnájemcem je zřetelně odlišná, zejména s rozdílnými podmínkami vzniku a oprávněními pronajímatele k odstoupení od nájemní smlouvy, pakliže nájemce uzavře podnájemní smlouvu bez souhlasu pronajímatele (srov. k tomu ustanovení § 666 odst. 2 obč. zák.).

Z hlediska obsahového se sice práva a povinnosti pronajímatele a nájemce kryjí v hlavních rysech s právy a povinnostmi vznikajícími na základě podnájemní smlouvy mezi nájemcem a podnájemcem. Nejde však o totožnost těchto dvou závazkových vztahů, už pro zásadní odlišnost podnájemního vztahu jako vztahu závislého na existenci základního vztahu z nájemní smlouvy mezi pronajímatelem a nájemcem. Ani z hlediska systematického výkladu a účelu obou těchto institutů není proto žádného rozumného důvodu pro posílení postavení nájemce jako oprávněného ve vztahu k podnájemci do té míry, aby účinky vzniku zástavního práva uvedeného v ustanovení § 672 odst. 1, 2 obč. zák. byly vztaženy rovněž na osobu nájemce z titulu smlouvy o podnájmu. Tvrzením dovolatele o možnosti hodnocení těchto vztahů zcela shodně za použití analogie tak nelze přisvědčit.

Na podporu tohoto závěru považuje dovolací soud za potřebné zdůraznit už zmíněnou povahu

zástavního práva jako práva k cizí věci, což obsahově znamená omezení vlastnického práva (v této věci) podnájemce. Dovolací argument dovolatele odkazující na rovnost práv účastníků občanskoprávních vztahů a údajné odepření spravedlnosti soudem prvního stupně hodnotí tak odvolací soud jako nepřiléhavý.

Za této situace postup soudu prvního stupně spočívající v odmítnutí soupisu k žádosti navrhovatele lze považovat za důvodný a oprávněný. Pokud soud prvního stupně své stanovisko vyjádřil v usnesení, jež bylo následně odvolacím soudem zrušeno a řízení zastaveno, tentokrát pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení s důsledky zastavení řízení podle § 103 a 104 odst. 1 o. s. ř., je konečný výsledek tohoto řízení koneckonců shodný. Dovolací soud proto přistoupil k zamítnutí podaného dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2 o. s. ř.